Afrykański Pomór Świń

Powiatowy Lekarz Weterynarii w Kaliszu
Joanna Kokot-Ciszewska

Kalisz, 19 października 2016 r.

Afrykański pomór świń (ASF) nieuleczalna wirusowa choroba świń i dzików.

Ludzie są niewrażliwi na zakażenie wirusem ASF

Oporność wirusa ASF na czynniki środowiskowe

Wirus ASFV wykazuje znaczną oporność na czynniki środowiska.

Przeżywalność wirusa:

- 5 miesięcy w chłodzonym mięsie
- 300 dni w szynce parmeńskiej
- 6 miesięcy w szpiku kostnym
- 18 tyg. we krwi i zwłokach świń (temperatura pokojowa)
- 280 dni w zakopanej w ziemi śledzionie

ASF – drogi zakażenia

- Poprzez przewód pokarmowy
- Poprzez drogi oddechowe
- Poprzez uszkodzoną skórę
- Poprzez odbyt
- Poprzez krycie

Objawy kliniczne - ASF

Chorobę charakteryzują następujące objawy :

- W ostrym przebiegu choroby pierwszym i jedynym objawem jest wzrost temp. ciała do 41-42°C, świnie mają zachowany apetyt, poruszają się normalnie, tylko niektóre wykazują objawy podniecenia lub dużo leżą.
- Stan gorączki może utrzymywać się 3-4 dni potem najczęściej spada poniżej normy, a świnia w ciągu 24 h umiera.
- Śmierć poprzedzają takie objawy jak: sinica skóry uszu, brzucha i boków, drobne liczne wybroczyny, duszność, pienisty wypływ z nosa, biegunka często z domieszką krwi, wymioty oraz niedowład zadu.

- Maciory prośne z reguły ronią. Błony płodowe i skóra płodów wykazują często wybroczyny i wylewy krwawe.
- Wskaźnik zachorowalności i śmiertelności sięga 100 %.

Sinica uszu

Krwawy wypływ z nozdrzy

Wybroczyny na skórze

Krwawa biegunka

Pienisty wypływ z nozdrzy

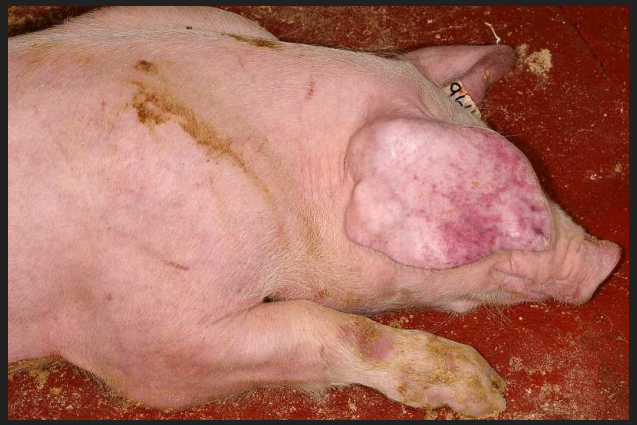

Sinica uszu

Polegiwanie w grupie

Zmiany sekcyjne:

- Najbardziej charakterystyczne zmiany występują w śledzionie, węzłach chłonnych, nerkach i sercu.
- Śledziona ulega 2-4 krotnemu powiększeniu i silnemu przekrwieniu u 70 % świń chorych , przybierając kolor ciemnoniebieski lub czarny. Mogą być małe brzeżne ogniska krwotoczne.
- Węzły chłonne są powiększone i wykazują wybroczyny bądź wylewy krwawe. Najsilniej zmienione są zazwyczaj węzły chłonne żołądka, wątroby i krezki

- W nerkach przekrwienie kory, pojedyncze lub liczne wybroczyny i wylewy krwawe pod torebką i w miedniczkach nerkowych
- W sercu u 50 % chorych świń wybroczyny i wylewy krwawe pod nasierdziem i pod wsierdziem
- Zapalenie krwotoczne błony śluzowej żołądka z ogniskami owrzodzeń i martwicy
- Silne przekrwienie i powiększenie pęcherzyka żółciowego

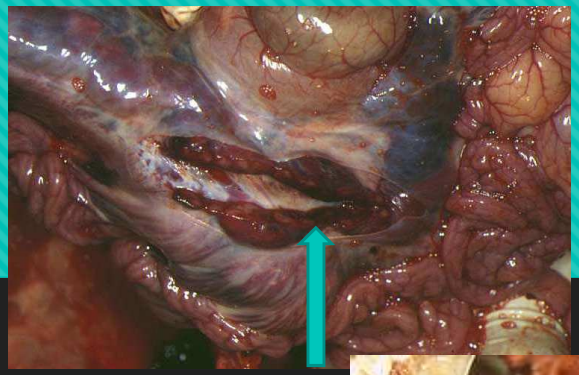

Przekrwione węzły chłonne

Liczne wybroczyny w przewodzie pokarmowym

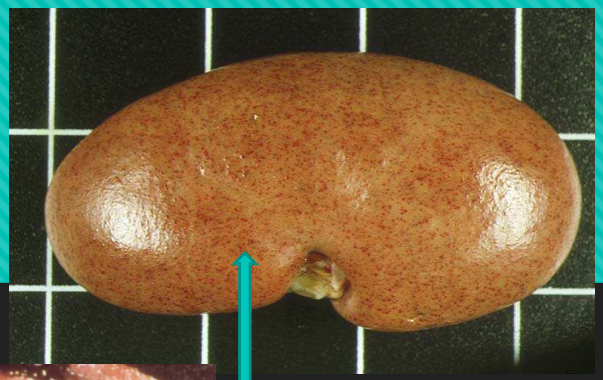

Wybroczyny na nerce

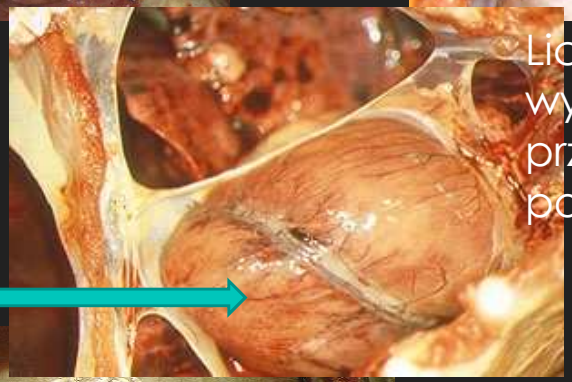

Wybroczyny pod nasierdziem

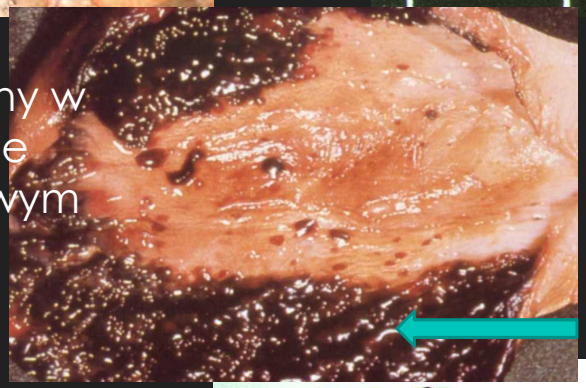

Krwotoczne zapalenie błony śluzowej żołądka

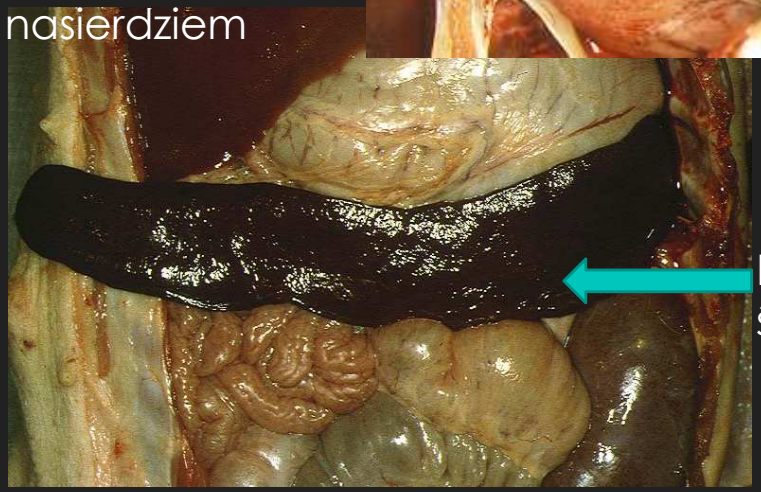

Powiększenie śledziony

Przekrwienie węzłów chłonnych

Analiza wybranych ognisk ASF u świń

Na dzień 13.10.2016 zostały stwierdzone
23 ogniska choroby u świń

oraz

114 przypadków ASF u dzików

Stan na dzień / data as of* 11.10.2016

Mapa ma charakter poglądowy, uwzględnia przede wszystkim obszary wskazane w rozporządzeniu MRiRW z dnia 6 maja 2015 r. w sprawie środków podejmowanych w związku z wystąpieniem afrykańskiego pomoru świń. Szczegóły związane ze statusem danego obszaru należy uzyskać od właściwych miejscowo Powiatowych Lekarzy Weterynarii

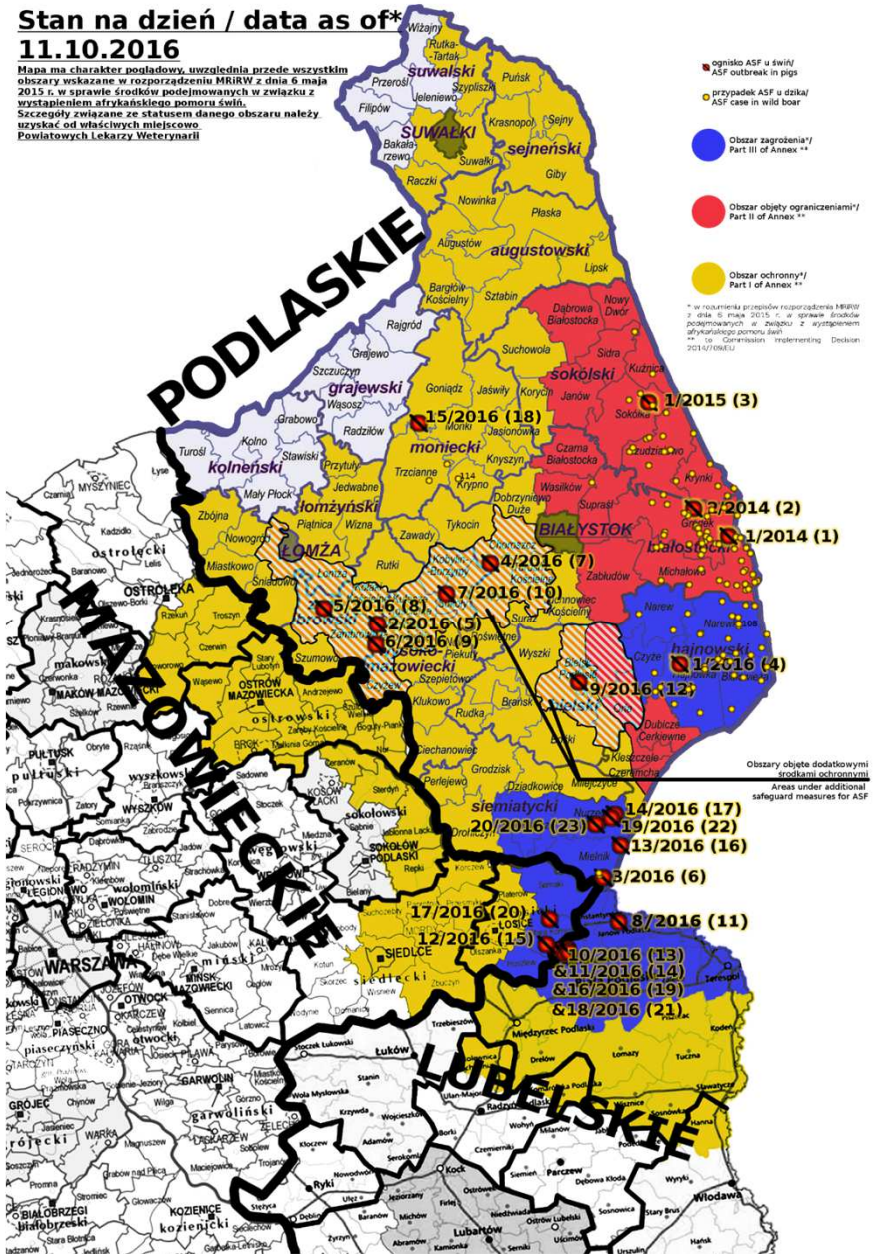

Pierwsze ogniska choroby u świń w Polsce

- I.21.07.2014 -3 km od granicy z Białorusią, Zielona, gmina Gródek, powiat białostocki, gospodarstwo z 8 świniami
- II.6.08.2014 -9 km od granicy z Białorusią, Józefowo, gmina Gródek, powiat białostocki, gospodarstwo z 1 świnią
- III.31.01.2015 -8 km od granicy z Białorusią, Puciłki, gmina Sokółka, powiat sokólski, 5 świń

- **BRAK PRZESTRZEGANIA ZASAD BIOASEKURACJI W GOSPODARSTWACH, DZIKI**

Ognisko IV powiat Hajnówka - 27.06.2016

- Nie przestrzeganie jakichkolwiek zasad bioasekuracji.
- Stado liczące prawie 40 loch - w sumie około 270 świń.

V ognisko ASF w Polsce

Rębiszewo-Studzianki powiat Wysokie Mazowieckie

1.08.2016 r.

Odległość V ogniska ASF
od granicy
i od najbliższego ogniska ASF

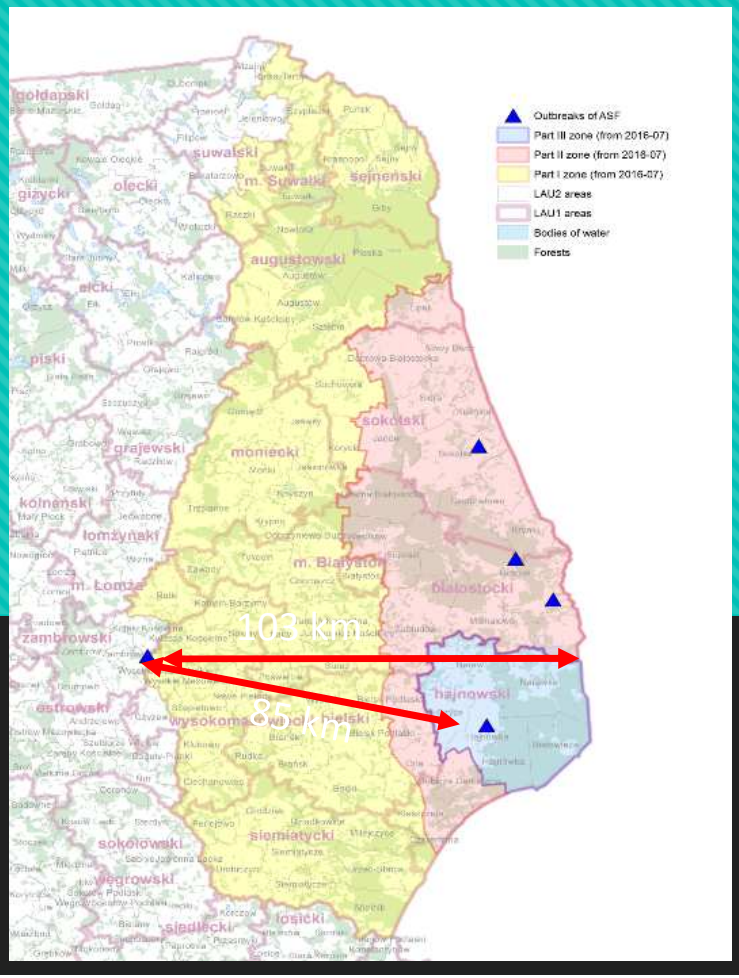

Wygląd gospodarstwa

Organizacja chlewni

- Chlewnia produkująca tuczniki w cyklu zamkniętym.
- Stado podstawowe loch w dniu stwierdzenia ASF-37; w sumie około 540 świń we wszystkich grupach wiekowych).
- Jednocześnie w chlewni przebywały: lochy, knur, prosięta, warchlaki i tuczniki.
- Wszystkie zwierzęta rozlokowane były w jednym obiekcie w różnych jego skrzydłach połączonych korytarzem.
- Nie przestrzegano zasady całe pomieszczenie pełne – cpp.

Objawy kliniczne były różne w różnych grupach wiekowych

- **Pierwsze objawy** chorobowe stwierdzono u loch luźnych i prośnych:
  - ✓ pogorszenie apetytu,
  - ✓ nieznaczny wzrost w.c.c.,
  - ✓ poronienie,
  - ✓ pojedyncze padnięcia, nasilające się skokowo z upływem czasu.

- Drugą grupą wiekową, u której pojawiły się objawy chorobowe były warchlaki;

✓ pogorszenie apetytu, zasinienie uszu, pojedyncze padnięcia.

- Kolejno objawy wystąpiły u prosiąt odsadzonych;

✓ zwiększone padnięcia,
✓ biegunka,
✓ sinica uszu.

VI ognisko ASF w Polsce

Niemirów, gm. Mielnik powiat Siemiatycze 5.08.2016 r.

Stado o cyklu zamkniętym. 6 loch, 1 knur, 12 prosiąt, 50 warchlaków, 28 tuczników; Lokalizacja – 500 metrów od granicy z Białorusią (nad Bugiem).

Sekwencja zdarzeń:

- 31.07. 2016. Pierwsze zachorowania w kojcu dla warchlaków, 14 dni wcześniej właściciel wrzucił do kojca słomę, zebraną z pola na, którym przebywały dziki (500 metrów od granicy).

- 2.08. chore świnie zgłoszono do leczenia. W badaniu stwierdzono u świń gorączkę, 41,5 – 41,8; brak apetytu. Lekarz postawił podejrzenie różycy. Podjął leczenie różycy

- 4.08. 2016. Jedna z leczonych świń padła.

Właściciel powiadomił inspekcję , że podejrzewa iż przyczyną jest „choroba z telewizji".

Inspektor przyjechał do gospodarstwa wykonał sekcję i stwierdził zmiany przypominajcie ASF przede wszystkim nerkę z licznymi wybroczynami. Pobrał próbki do badań w kierunku ASF.

5.08.rano próbki wysłano do Puław. O godzinie 14.00 uzyskano wynik dodatni.

Niemirów

OGNISKO

Lokalizacja VI ogniska ASF

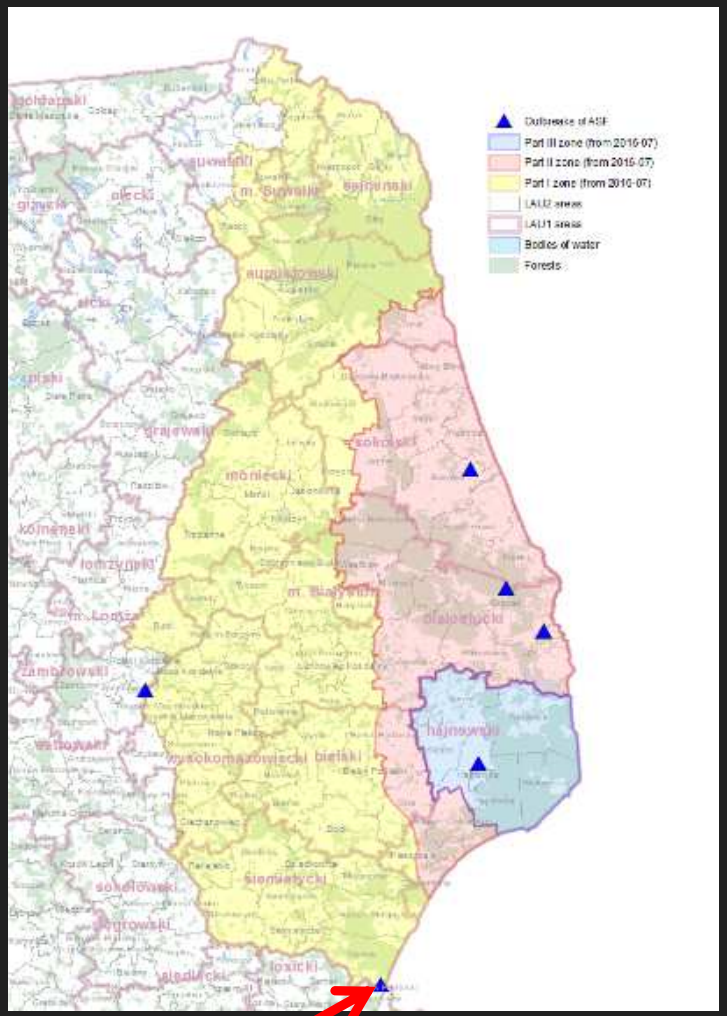

Dochodzenie epizootyczne (ogniska 7-9 oraz 10-12)

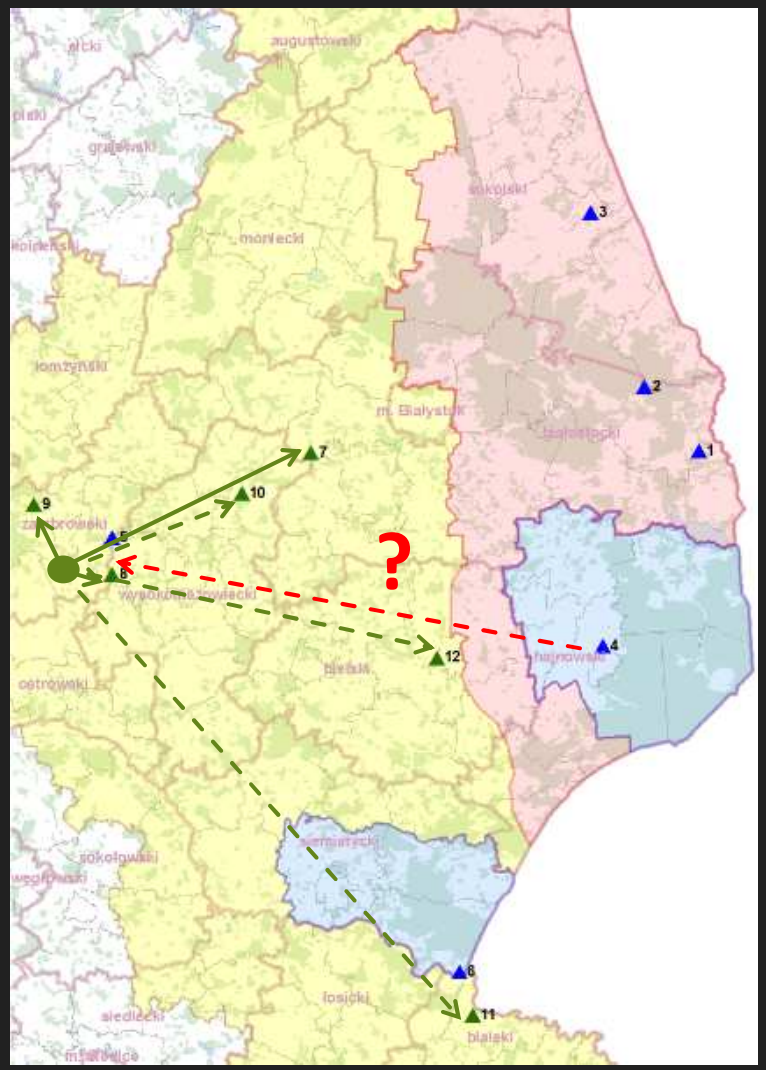

Hodowca-handlarz z Zambrowa odpowiedzialny za rozwleczenie wirusa ASF do co najmniej 3 innych gospodarstw:

źródło dowiedzione (zakupione świnie) (ogniska 7-9) – handlarz z Zambrowa

źródło dowiedzione (zakupione świnie) (ogniska 10-12) –hipotetyczny handlarz

- W przypadku ognisk 10-12 niewykluczony jest udział pośrednika – nabywcy świń od handlarza z Zambrowa
- ognisko 6 zanieczyszczona ASFV słoma
- na razie brak wiedzy odnośnie źródła ASFV w chlewni handlarza ? (konieczność wyjaśnienia)

Mapa przedstawiająca występowanie przypadków u dzików (czerwone kropki) oraz rozmieszczenie ognisk u świń (niebieskie trójkąty).Na dzień 22.08.2016.

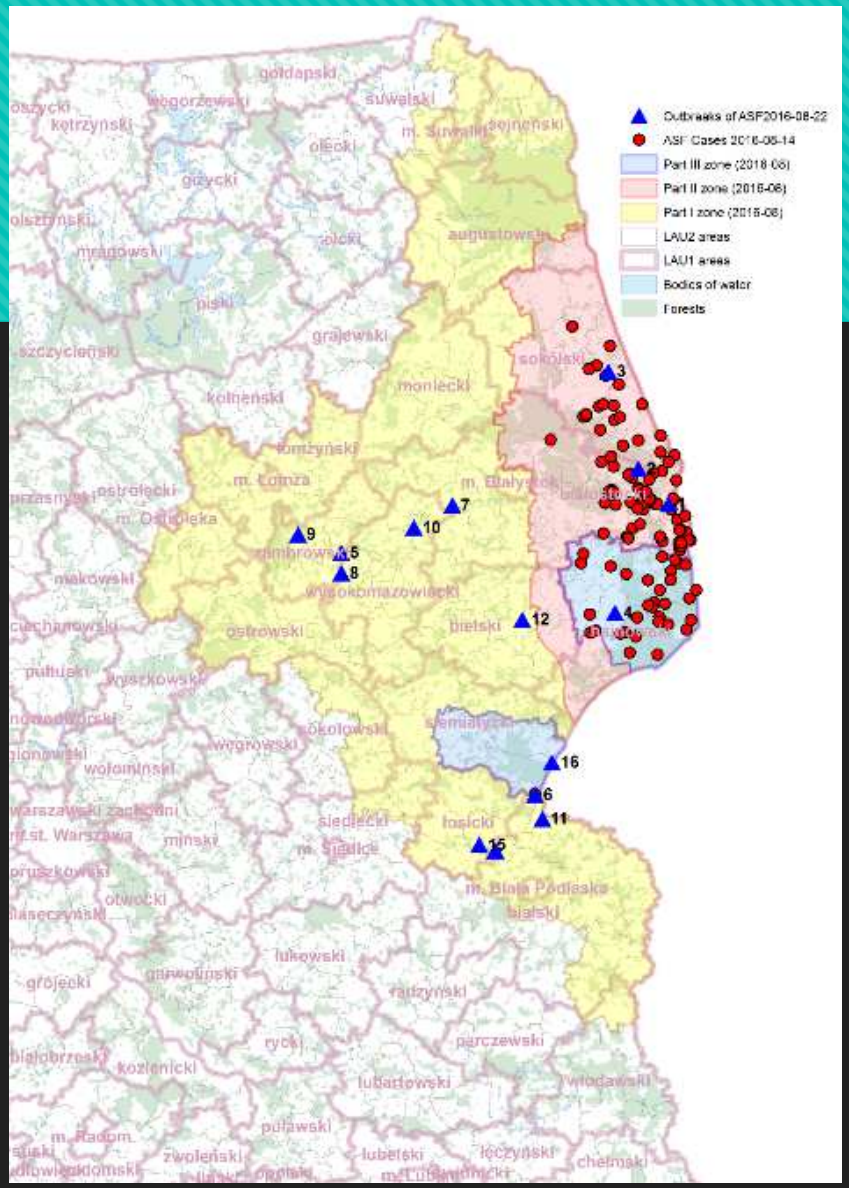

Przyczyny ognisk ASF w Polsce wg. częstotliwości

(PRAWIE ZAWSZE CZYNNIK LUDZKI)

1. nielegalny handel chorymi świniami (ogniska: 7-13)
2. wprowadzenie do gospodarstwa tkanek (tusz) dzików lub świn zanieczyszczonych ASFV (masarze – właścicielami chlewni),
3. zanieczyszczona ASFV słoma, zielonka,
4. bezpośredni kontakt między ludźmi i sprzętem z gospodarstw zanieczyszczonych wirusem.
5. bezpośredni kontakt świń z dzikami lub ich odchodami.

Postępowanie Powiatowego Lekarza Weterynarii w ognisku

Wyznaczenie strefy zapowietrzonej o promieniu 3 km od ogniska oraz strefy zagrożonej o promieniu 10 km od ogniska.

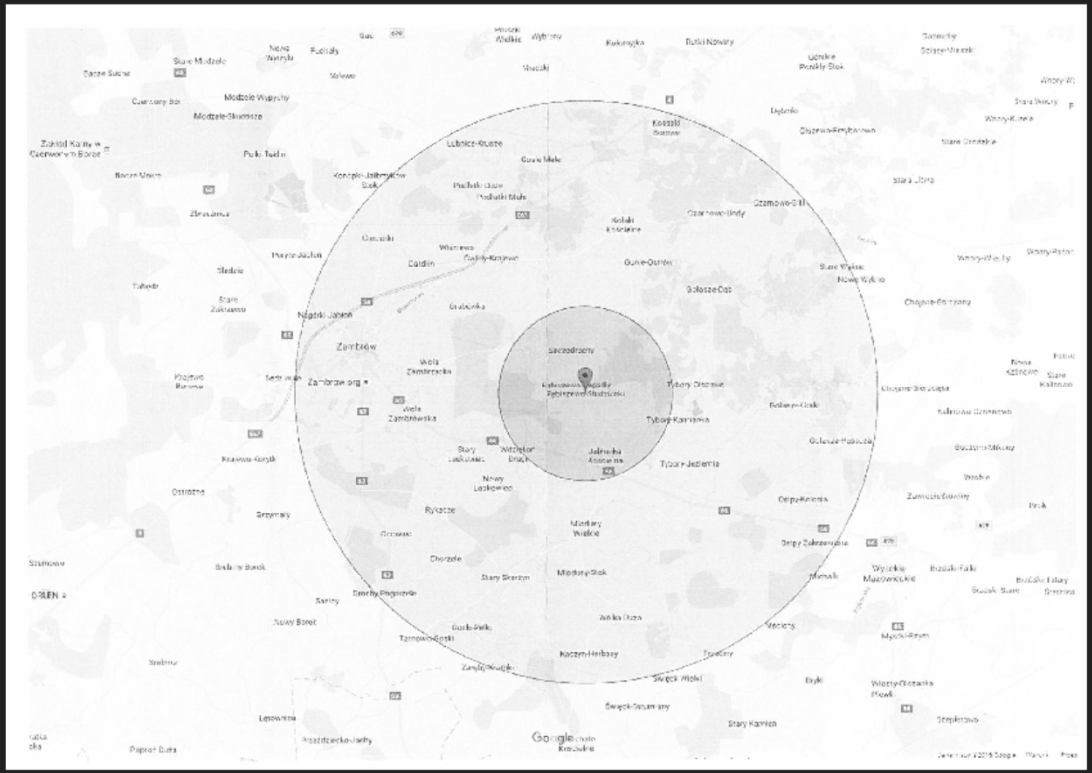

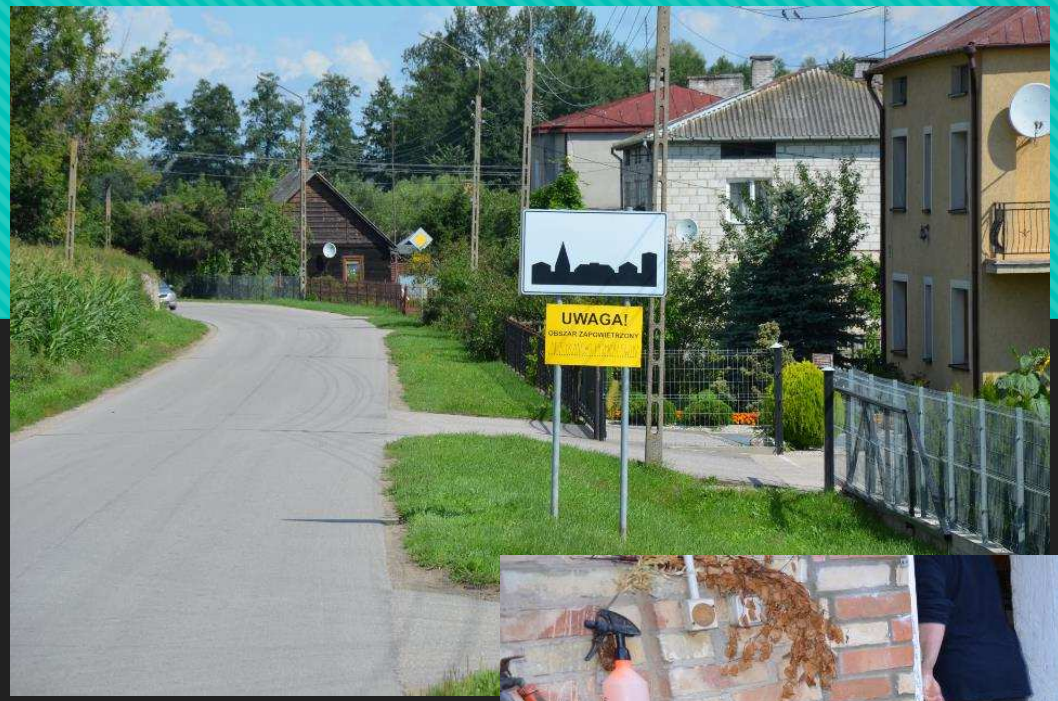
UWAGA!
OBSZAR ZAPOWIETRZONY

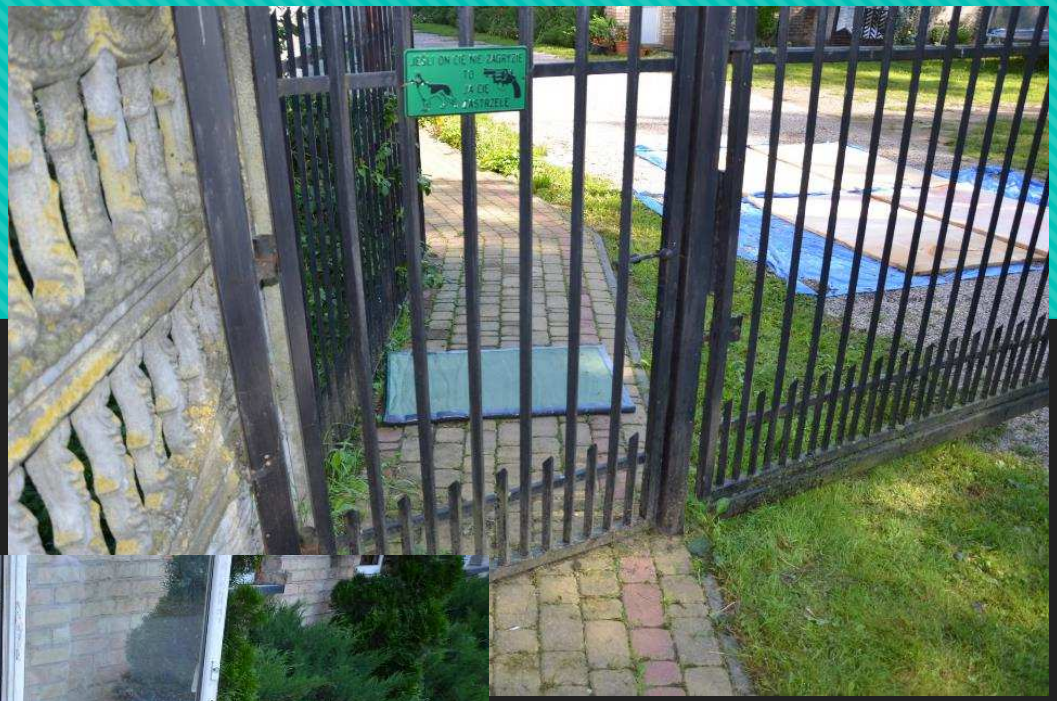

Likwidowanie ogniska

ETLENIE

KATEGORIA 1
WYŁĄCZNIE DO USUWANIA

- Mata dezynfekcyjna spełnia swoje przeznaczenie tylko wtedy gdy samochód przejedzie przez nią bardzo wolno!!!

Współpraca różnych służb

INSPEKCJA WETERYNARYJNA nie jest w stanie samodzielnie zwalczyć, niektórych chorób zakaźnych zwierząt.

W ognisku

1. Asysta Policji (Problemy z właścicielem, nadmierne zainteresowanie mediów lub innych osób trzecich chcących wejść do ogniska lub je opuścić).
2. Pomoc PSP w dezynfekcji dużych powierzchni, powierzchni z trudnym dojściem, jeżeli siły i środki IW będą niewystarczające.
3. Pomoc Samorządu w załatwieniu osób i sprzętu do prac pomocniczych np. załadunku poddanych eutanazji zwierząt przygotowaniu powierzchni do dezynfekcji, przeniesieniu sprzętu do spalenia, zakopanie itp.
4. Pomoc Samorządu w przypadku grzebania martwych zwierząt, zorganizowanie koparki i/lub pojazdu do przewiezienia martwych zwierząt w gospodarstwie, załadunek.

5. WIOŚ ocena szkodliwości dla środowiska zagrzebania zwierząt na wybranym terenie (podjęcie decyzji).

6. Zakład Utylizacyjny – odbiór i przewóz martwych zwierząt i/lub produktów z tych zwierząt do utylizacji.

7. Asysta Policji w transporcie zwierząt do Utylizacji (konwój), po wcześniej zaplanowanej i uzgodnionej trasie.

W obszarze

Spotkanie w którym uczestniczą inne służby, inspekcje, samorząd - ustalają planowany obszar (praca na mapie) oraz wprowadzane restrykcje. Skład zależny od sytuacji oraz potrzeb.

Zawsze uczestniczą:

Samorząd lokalny, PLW, Policja, Zarząd Dróg, PSP, CZK.

Dodatkowo w zależności od sytuacji i potrzeby:

Przedstawiciele lokalnych podmiotów np. mleczarni, zakładu ubojowego itp., Eksperci

Wielkość obszaru oraz wprowadzane restrykcje przedstawia PLW. Po ustaleniach PLW wydaje rozporządzenie lub wnioskuje do WLW o wydanie rozporządzenia przez Wojewodę.

Należy mieć na uwadze jak najszybsze wprowadzenie w życie rozporządzenia !!!

Zwiększone patrole Policji, lokalnych służb porządkowych oraz Inspekcji Transportu Drogowego na obszarach sprawdzające i egzekwujące realizację rozporządzenia, w tym zakaz wywozu z obszaru zapowietrzonego i zagrożonego żywych zwierząt oraz ich zwłok i mięsa.

Jeśli zajdzie potrzeba:

- Policja udostępnia asystę własnym środkiem transportu, w celu przewozu próbek do badań diagnostycznych (próbki odpowiednio zabezpieczone będą przewożone przez osobę wyznaczoną przez PLW),

- Policja udziela asysty na obszarze zapowietrzonym lub zagrożonym, jeśli interwencja będzie wymagana dla zachowania wprowadzonego porządku

- Pomoc w rozwożeniu roztworów środków dezynfekcyjnych na obszarach (do punktów kontroli na granicach obszarów, uzgodnionych z PLW gospodarstwach).

- Kontroluje wprowadzanie mięsa i produktów pochodzenia zwierzęcego do sklepów i zakładów w obszarach zapowietrzonym i zagrożonym,
- Kontroluje targowiska i inne miejsca ewentualnej sprzedaży mięsa.
- Ustala i ewentualnie wycofuje z rynku produkty żywnościowe, które poprzez kontakt z ogniskiem mogły stanowić niebezpieczeństwo rozprzestrzeniania się choroby

Zadania Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

- Sprawne udostępnienie dla Inspekcji Weterynaryjnej danych, dotyczących zarejestrowanych siedzib stad zwierząt na terenie obszarów, w tym danych dotyczących przemieszczeń zwierząt.

Zadania Wojewódzkiej Inspekcji Ochrony Środowiska

- Analiza zagrożeń dla środowiska naturalnego związana z realizacja planu gotowości (np. grzebanie zwierząt, wpływ użytych środków dezynfekcyjnych, palenie sprzętu, którego nie można zdezynfekować).
- Analiza zagrożeń dla zwierząt dzikich związana z wpływem samej choroby na środowisko np. ewentualne zgody na odstrzał (Minister Ochrony Środowiska).

Zadania Polskiego Związku Łowieckiego

- Rozpoznawanie i zgłaszanie zagrożeń wśród zwierząt dzikich
- Odstrzały sanitarne i redukcyjne
- Akcja informacyjna wśród myśliwych
- Pobieranie prób wśród zwierząt dzikich
- Działania prewencyjne dot. gospodarowania zwierzyną łowną w sytuacji zagrożenia

Zadania gmin

- Przygotowanie i ustawienie – w uzgodnieniu z PLW i zarządcami dróg - tablic informacyjnych na granicach obszarów zapowietrzonego i zagrożonego. Wzór tablic ustalany z PLW,
- Utworzenie i utrzymanie mat dezynfekcyjnych w Punktach kontroli
- Ewentualna pomoc wraz z PSP - w budowie mat dezynfekcyjnych w ognisku choroby oraz prowadzeniu dekontaminacji ludzi i sprzętu,
- Ewentualne inne czynności o znaczeniu publicznym.
- Przygotowanie razem z zarządem dróg i Policją objazdów wg wskazań PLW.
- Prowadzenie akcji informacyjnej w obszarze zapowietrzonym i zagrożonym oraz na terenach graniczących z tymi obszarami, w celu zmniejszenia ryzyka rozprzestrzeniania się choroby zakaźnej. Treść ulotki, informacji przygotowuje PLW.

Zadania wszystkich służb i inspekcji

- Wzajemna wymiana informacji i potrzebnych danych;
- Przygotowanie informacji dla mediów dla osób, które będą uprawnione do udzielania wywiadu;
- Ocena poniesionych oraz planowanych kosztów, związanych z realizacją Planów Gotowości oraz wnioskowanie o przyznanie środków finansowych.

Kroki zmierzające do ograniczenia szerzenia się ASF

1. Bezwzględny zakaz produkcji w chlewniach nieprzestrzegających zasad bioasekuracji,
2. Sprawdzenie stopnia bioasekuracji oraz stanu liczebności i identyfikacji, w każdej chlewni przez lek. wet.
3. Bezwzględny obwiązek ogrodzenia wszystkich obiektów utrzymujących świnie (dotychczasowe regulacje tego nie przewidują)
4. Bezwzględny obowiązek rejestracji wszystkich świń do 30 dnia życia,
5. Obowiązek wprowadzenia świadectw zdrowia w strefach I, II, III,
6. Likwidacja wszystkich chlewni posiadających mniej niż 5 świń w strefie zapowietrzonej (3 km od ogniska ASF),

Kroki zmierzające do ograniczenia szerzenia się ASF

7. **optymalnie** - likwidacja (w strefach I, II, III) wszystkich chlewni liczących mniej niż 5 świń w promieniu 3 km wokół ferm posiadających więcej niż 1000 świń,

8. jak najszybsze ograniczenie gęstości populacji dzików do poziomu poniżej 0,5/km kwadratowy,

9. jak najszybsze wprowadzenie wynagrodzenia za znalezienie i zgłoszenie padłego dzika do inspekcji weterynaryjnej …

10. wykorzystywanie mediów do upowszechniania wiedzy i zagrożenia ASF; scenariusz przygotuje m. in. PIWet.
11. wdrożenie na szczeblu Komisji Wet. EU działań zmierzających do kompartmentalizacji w zakresie ASF.

Kroki zmierzające do ograniczenia szerzenia się ASF

12. doprowadzenie do sprawności i wykorzystywania w strefach III mobilnych ubojni, które po zakupie (z wykorzystaniem środków z budżetu) nigdy dotychczas nie zostały użyte); lub „zmuszenie” małych rzeźni do współpracy w czasie likwidacji małych gospodarstw (ubój a nie zabijanie i utylizacja zdrowych świń)

13. jak najszybsze utworzenie grzebowisk - optymalnie w każdym powiecie

14. przygotowanie planu postępowania na wypadek stwierdzenia ASF w fermie wielkotowarowej (powyżej 5 tys. świń)

15. Wdrożenie skutecznych mechanizmów identyfikujących handlarzy, którzy są znani w swoich społecznościach

16. Bezwzględny zakaz handlu obwoźnego trzodą chlewną oraz kategoryczne karanie wszystkich tych, którzy handlują nieoznakowanymi świniami.

17. Świadomość, świadomość, świadomość …..

Niezwykle istotne jest posiadanie planu gotowości w zakresie dokonania przeglądu
i pobrania próbek do badań ze stad w obszarze zapowietrzonym i zagrożonym.

Próbki ze wszystkich stad powinny być pobrane w ciągu 7 dni od stwierdzenia ogniska!!!

Nielegalny handel trzodą chlewną

W związku z sytuacją epizootyczna w kraju Główny Lekarz Weterynarii uruchomił na stronie internetowej specjalny formularz informacyjny pod adresem :

https://interwencja.wetgiw.gov.pl/

Przeznaczony jest dla osób, które zaobserwowały przypadki nielegalnych i negatywnych działań w zakresie przemieszczania świń, mięsa wieprzowego i innych produktów pozyskanych od świń. Zgłoszenie za pomocą formularza jest anonimowe i zostaje skierowane do właściwego wojewódzkiego lekarza weterynarii.

Podsumowanie

1. Wszystkie ogniska są konsekwencją braku świadomości oraz lekceważenia podstawowych zasad bioasekuracji przez producentów świń (zakupione chore świnie, zlewki, wędliny zanieczyszczone ASFV, kość dzika, ściółka).

2. W zasadzie, wszystkie ogniska były wynikiem bezpośredniego kontaktu świń zdrowych ze świniami zakażonymi lub zanieczyszczonymi wirusem ASF tkankami dzików (kłusownictowo)lub świń.

3. Dotychczas w żadnym przypadku ASF nie został przeniesiony przez lekarza wet. lub inne osoby.

Procedura postępowania jednostek samorządu terytorialnego w zakresie zwalczania chorób zakaźnych zwierząt

I. TWORZENIE PLANÓW GOTOWOŚCI ORAZ POWOŁYWANIE ZESPOŁÓW KRYZYSOWYCH

1. Udział jednostek samorządu terytorialnego w zakresie tworzenia planów gotowości zwalczania chorób zakaźnych zwierząt, jak również udziału w zespołach kryzysowych przedstawicieli ww. jednostek, określa rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 26 maja 2004 roku w sprawie zakresu i warunków współpracy organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego oraz innych podmiotów w tworzeniu planów gotowości zwalczania chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. Nr 129, poz. 1372).
2. Zgodnie z ww. rozporządzeniem jednostki samorządu terytorialnego przekazują niezwłocznie organom Inspekcji Weterynaryjnej:
   1) na ich żądanie, informacje niezbędne w celu opracowania projektów planów gotowości i uaktualniania tych planów,
   2) informacje niezbędne do uaktualniania planów gotowości.
3. W przypadku wystąpienia choroby zakaźnej zwierząt jednostki samorządu terytorialnego współpracują z organami Inspekcji Weterynaryjnej przy realizacji działań określonych w planach gotowości, w tym zapewniają współpracę w ramach zespołów reagowania kryzysowego, m.in. w zakresie zapewnienia odpowiednich zasobów ludzkich w celu pomocy przy unieruchamianiu zwierząt oraz sprzętu niezbędnego do czynności związanych z utylizacją ubocznych produktów pochodzenia zwierzęcego oraz likwidacji zagrożenia związanego z wystąpieniem choroby zakaźnej zwierząt.
4. Na wniosek organów Inspekcji Weterynaryjnej jednostki samorządu terytorialnego wyznaczają swoich przedstawicieli do udziału w pracach zespołów kryzysowych powołanych przez te organy w związku z wystąpieniem choroby zakaźnej.

II. PRZEKAZYWANIE ZAWIADOMIEŃ O WYSTĄPIENIU CHOROBY ZAKAŹNEJ

1. W przypadku otrzymania przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) zawiadomienia o podejrzeniu wystąpienia choroby zakaźnej zwierząt, jest on obowiązany do przekazania ww. informacji właściwemu powiatowemu lekarzowi weterynarii.
2. Zawiadomienie, o którym mowa w ust. 1, powinno być przekazane do właściwego powiatowego inspektoratu weterynarii niezwłocznie drogą telefoniczną lub mailową ze wskazaniem, w szczególności osoby zawiadamiającej oraz daty złożenia zawiadomienia.

III. ZNAKOWANIE OBSZARÓW DOTKNIĘTYCH LUB ZAGROŻONYCH CHOROBĄ ZAKAŹNĄ

1. W przypadku wydania przez powiatowego lekarza weterynarii rozporządzenia – aktu prawa miejscowego, na podstawie art. 45 ustawy o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, ww. organ przekazuje niezwłocznie po jego opublikowaniu treść ww. rozporządzenia władzom gminy obejmującej obszary w nim ujęte w celu dokonania znakowania obszarów zapowietrzonych i zagrożonych chorobą oraz znakowania dróg.
2. Ww. procedura dotyczy odpowiednio postępowania w przypadku wydania, na podstawie art. 46 ust. 3 ww. ustawy, rozporządzenia przez wojewodę.
3. Znakowanie obszarów oraz dróg winno być dokonane po uprzednim uzgodnieniu z zarządcami tych obszarów oraz dróg.

IV. POWOŁYWANIE i ODWOŁYWANIE RZECZOZNAWCÓW

1. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) powołuje i odwołuje rzeczoznawców określających wartość rynkową zwierząt zabitych lub poddanych ubojowi z nakazu organów Inspekcji Weterynaryjnej albo padłych w wyniku zastosowania zabiegów nakazanych przez te organy przy zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi zwalczania stanowiącą podstawę wypłaty odszkodowania, o którym mowa w art. 49 ustawy z dnia 11 marca 2004 roku o ochronie zdrowia zwierząt i zwalczania chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2014 r. poz. 1539, z późn. zm.).
2. Organ, o którym mowa w ust. 1, niezwłocznie przekazuje informację o powołaniu lub odwołaniu rzeczoznawcy, w tym w formie elektronicznej, do właściwego powiatowego inspektoratu weterynarii.

Dziękuję za uwagę

Prezentacja sporządzona na podstawie materiałów z Wojewódzkiego Inspektoratu Weterynarii w Poznaniu i materiałów Państwowego Instytutu Weterynaryjnego w Puławach.